

našich i zahraničních romských hudebníků a kapel a další artikly, které doplňují tuto neuvěřitelně pestrou přehlídku romského sebevyjádření. Kolekce umělecké tvorby v Obchůdku ROMEN, která

představuje všem zájemcům tradiční i současný pohled Romů na svět dokazuje, že se na romskou kulturu nezapomnělo – naopak se dále předává a rozvíjí.

Lucie Procházková

c. Zprávy z muzeí a výstav

Doma v cizině – Češi ve Vídni ve 20. století

Výstava v Clam-Gallasově paláci v Praze

Na konci roku 2001 a v prvním čtvrtletí roku 2002 (ve dnech 20. 12. 2001 – 31. 3. 2002) uspořádal Archiv hl. m. Prahy spolu s hlavním městem Prahou, Divadelním ústavem Praha, Národním muzeem – Náprstkovým muzeem asijských, afrických a amerických kultur v Praze a OV Consulting Wien pod záštitou primátora hlavního města Prahy Jana Kasla v prostorách Clam-Gallasova paláce výstavu věnovanou české menšině žijící ve Vídni ve 20. století. Celkovou koncepci a vědecké vedení výstavy měli dva vídeňští Češi Vlasta Valeš a Karl Vocelka. K výstavě vyšel fundovaný katalog, jehož editorem byl Vlasta Valeš. Texty a popisky na výstavě byly česko-německé. Stejný byl i katalog.

Výstava o české menšině ve Vídni ve 20. století byla uspořádána v takovém rozsahu vůbec poprvé, a to jak na české, tak na rakouské straně. Přitom češtinu ve Vídni je slyšet stále méně a dokumentů o české menšině ve Vídni ubývá, protože dnešní potomci vídeňských

Čechů si nejsou vědomi jejich historické hodnoty a ničí je. Přitom ještě na konci 19. století byla česká menšina ve Vídni neobyčejně silná a vznikla tu řada českých spolků a středisek českého života (škol, spolkových domů apod.), které jsou činné dodnes. Proto je velkou zásluhou pořadatelů, že na výstavě shromáždili prezentovaný materiál, uspořádali dle tématických a chronologických skupin a představili Praze. Převažoval dvojrozměrný materiál (fotografie, plakáty, brožury apod.), doplněný o menší trojrozměrné předměty, které dokumentovaly hlavně pracovní činnost. Pokud se týče provenience, převažovaly předměty ze soukromého majetku, které byly v menší míře doplněny výpůjčkami ze spolkového držení, popř. jiných institucí jako bylo např. okresní muzeum pro Vídeň X., kde žije značná část české menšiny (zvláště řemeslnické nástroje).

Začátek výstavy tvořil oddíl Ve společném státě. Ukazoval život vídeňských Čechů na začátku 20. století za Rakousko-Uherska a připomínal Čechy, kterým se dostalo hodností ve vládě a české poslance, osobnost T. G. Masaryka za jeho působení ve Vídni, české úředníky ve vídeňských ministerstvech, české studenty ve Vídni, české vědce a umělce ve Vídni apod. Posléze tu byly prezentovány doklady o životě Čechů ve Vídni za převratu 1918 (včetně dobových písní).

Další oddíl byl věnován hospodářskému a politickému vývoji v letech 1918–1934. Byly tu např. připomenuty některé sjezdy čs. sociálně demokratické strany dělnické v Rakousku (fotografie, vstupenky, legitimace aj.), doklady k sociální a zdravotní péči o českou menšinu, doklady o záložnách, Českém domu a Národním domu ve Vídni apod. Na něj navazoval oddíl *Období 1934–1945*. Byl tu např. dopis oznamující zákaz Sokola, dopis se zákazem českých novin z roku 1942, Bormanův přípis oznamující Hitlerovo přání očistit Vídeň od Židů a následně od Čechů, doklady k odboji řeholnice sestry Restituty (Kafkové) aj.

Po těchto historických pasážích následoval oddíl *Typické pracovní obory Čechů ve Vídni*, který ilustroval život českých řemeslníků, služebných, drobných českých firem apod. ve Vídni na podkladě výrobních nástrojů, drobných výrobků, fotografií, firemních tisků apod.

Velice bohatě byl dokumentován spolkový život vídeňských Čechů. Byla tu např. zastoupena Slovanská beseda, divadelní spolek Pokrok (fotografie a divadelní programy), pěvecký spolek Zvon, Lumír, divadelní odbor Českého srdce. Stejně bohatě byl zastoupen sport, především odbory Sokola, DTJ a Orla. Fotografie byly zase zpestřeny hmotnými doklady jako byly čapky ke krojům Sokola, DTJ a Orla, sokolský cvičební úbor, sokolské odznaky, doklady k činnosti Klubu československých turistů aj.

Školní a mimoškolní vzdělávání bylo sloučeno v oddíle *Vzdělávání*. Byly tu prezentovány doklady k českému tisku, knihovnám, ale zvláště ke školám. Přední místo tu zaujímal spolek Komenský. Byla tu např. legitimace a zpravodaj spolku Komenský, vysvědčení z jeho škol, fotografie apod.

Nebylo zapomenuto ani na duchovní

život. Svě místo tu měly Český kostel a kostel P. Marie na nábřeží, kde působil sv. Kliment. Nebylo zapomenuto ani na Český hřbitov na Ústředním hřbitově.

Závěr tvořil oddíl osvětlující dobu po roce 1945. Bylo tu poukázáno jak na vývoj v roce 1945 a těsně po něm (zvláště doklady o pomoci vídeňským Čechům a jejich přesídlování do ČSR), tak o emigraci z Československa po roce 1948 a 1968. Zde byl zdůrazněn hlavně kulturní život české emigrace (např. doklady o divadelních hrách Václava Havla uváděných ve vídeňských divadlech). To bylo doprovázeno některými díly českých umělců žijících ve Vídni. V neposlední míře tu byl ilustrován současný život české menšiny ve Vídni.

Vlastnímu katalogu se seznamem vystavených exponátů předcházely odborné statě osvětlující život české menšiny ve Vídni v prezentovaném údobí. Ty doprovází dokonce poznámkový aparát. Z etnologického hlediska mají největší význam stati Martina Severy Jací byli Češi ve Vídni do roku 1918? a Gertraud Pressler „Když Čechy byly ještě za Rakouska“ (K toposu českého elementu ve vídeňské písni 19. a 20. století). Druhá studie (G. Pressler) se např. zabývá typickými postavami Vaška a Marjánky v návaznosti na parodování Čechů, ukazuje jak „Bémák“ ničí starou Vídeň, dále ukazuje na tzv. Taborlinie jako synonymum přistěhovalectví, vystupuje tu problém němčina – čeština – vídeňština apod.

Výstava poprvé představila vídeňské Čechy v plné šíři a ukázala jejich život českým návštěvníkům. Dvojjazyčné texty na výstavě i v katalogu ukazují na to, že se počítá i s její reprízou přímo ve Vídni. Katalog sám není jen běžným katalogem, ale je přímo příručkou o vídeňských Čechích ve 20. století. Na to poukazují i odkazy v textové části. Tento katalog

Vchod do expozice v budově Centre Georges Pompidou v Paříži

Foto: Lucie Procházková 2002

se stane jistě vyhledávanou příručkou k poznání života vídeňských Čechů.

Jan Stovíček

Národní muzeum moderního umění v Centre Georges Pompidou v Paříži

Budova, která zastřešuje dvoupatrové muzeum moderního umění, knihovnu, středisko designu, filmotéku, středisko experimentální hudby a další společenské prostory, byla postavena v sedmdesátých letech 20. století s úmyslem odpoutat se od kultury minulých dob a oslovit mladé lidi s poselstvím: „umění nemusí být nudné“. Po šoku, který stavba ve staré čtvrti Paříže vyvolala, se zde realizované projekty staly nejnavštěvovanějšími ve městě.

Muzeum moderního umění zaujímá v budově dvě patra, což dokazuje velkou rozsáhlost muzejního fondu. Svou sbírkotvornou činností se zaměřuje pře-

devším na vývoj výtvarného umění 20. století a seznamuje návštěvníky s dobou, ve které malíři žili a tvořili a zároveň sledováním posloupnosti různých uměleckých směrů představuje společnost minulého století ve městě a na venkově. Všechny zájemce o dějiny umění také zaujmou velmi zajímavě architektonicky zpracované prostory, které bez obtíží umožňují přehledně sledovat vývoj uměleckých trendů ve společnosti od počátku 20. století, kdy umění ovládli fauvisté (Matisse, Vlaminck, van Dongen, Nolde, Kirchner a další), kubisté svým geometrickým ztvárněním světa kolem nás (Picasso, Braque, Legér) až k abstraktnímu umění surrealistů, dadaistů, poválečnému umění, pop-artu a hyperrealismu.

Muzeum se ve své činnosti orientuje i na nejnovější trendy moderní společnosti. Ve svých sbírkách soustřeďuje také díla umělců posledních dvaceti let a může se pochlubit i řadou mimořádných exponátů, které právem reprezentují tak